

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, (ΠΜΣ)
«Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση και Σπουδές Άμυνας και
Διεθνούς Ασφάλειας»**

SYLLABUS

Β' ΕΞΑΜΗΝΟ (Εαρινό), 2015-16

Γνωστικό αντικείμενο: «Διεθνές Δίκαιο Ενόπλων Συρράξεων και Διεθνές Ποινικό Δίκαιο (με σεμιναριακές εφαρμογές, κατά περίπτωση, στα Βαλκάνια, στην Ευρύτερη Μέση Ανατολή, στην Ασία και στην Αφρική)».

Υπεύθυνη Καθηγήτρια: Φωτεινή Παζαρτζή, Καθηγήτρια Διεθνούς Δικαίου, Νομική Σχολή Αθηνών, ΕΚΠΑ.

Συνεργάτες διδάσκοντες (διαλέκτες):

- 1) Δρ Ελένη Μίχα, ΕΔΙΠ, Τομέας Διεθνών Σπουδών, Νομική Σχολή Αθηνών, ΕΚΠΑ.
- 2) Υπ. Διδ. Διεθνούς Δικαίου, Γεώργιος Ανεψιού, LL.M.

Σκοπό του μαθήματος αποτελεί η κριτική επισκόπηση θεματικών του Διεθνούς Ποινικού Δικαίου και του Διεθνούς Δικαίου των Ένοπλων Συρράξεων. Παράλληλα, η επιδίωξη της εξοικείωσης των σπουδαστών με τις θεωρητικές αρχές και τις βασικές έννοιες του Διεθνούς Ποινικού και Δικαίου Ένοπλων Συρράξεων, καθώς και τις διαδικασίες εφαρμογής τους ανά την υφήλιο, αποτελεί επίσης σκοπό της διδασκαλίας του, εν λόγω, γνωστικού αντικείμενου.

Το **Περιεχόμενο του μαθήματος** εκτίνεται στις θεματικές του Διεθνούς Ποινικού Δικαίου και του Διεθνούς Δικαίου των Ένοπλων Συρράξεων, καλύπτοντας το θεσμικό και νομικό πλαίσιο, συναφή νομολογία, και αντίστοιχη περιπτώσιολογία (case study), αλλά και ειδικά νομικά θέματα που σχετίζονται και αφορούν τα εν λόγω αντικείμενα στην ανάπτυξή τους από την οπτική του Διεθνούς Δικαίου.

Η ανάπτυξη του περιεχομένου του μαθήματος σε 10 Θεματικές Ενότητες Διδασκαλίας (διαλέξεις), διδασκόμενες σε (δεκατρία), 12 2ωρα.

Θεματικές Ενότητες Διδασκαλίας (διαλέξεις)

1. Εισαγωγή --- Συνοπτική Παρουσίαση Μαθήματος (απαιτήσεις, προγραμματισμός, εργασίες, παρουσιάσεις, βαθμολόγηση, επικοινωνία κλπ.) **Ανάλυση βασικών εννοιών/όρων μαθήματος από τη σκοπιά του Δημόσιου Διεθνούς Δικαίου» – Βασικές αρχές/έννοιες του Δημοσίου Διεθνούς Ποινικού Δικαίου.** Η έννοια του Δικαιώματος. Η έννοια του νομικού κανόνα. Η έννοια της διεθνούς ευθύνης των υποκειμένων του διεθνούς Δικαίου. Πηγές του Διεθνούς και δη του Ποινικού Δικαίου (Άρθρο 38 Καταστατικού ICJ κλπ.). Εθνική και διεθνής ποινική καταστολή των διεθνών εγκλημάτων. Η έννοια της οικουμενικής δικαιοδοσίας (η διάκριση με την εξωεδαφική δικαιοδοσία και με την «actio popularis» – η έννοια του «*hostis humani generis*» ("enemy of mankind")). Οι κανόνες *jus cogens* (ορισμός, άρθρο 53 Σύμβαση Βιέννης του 1969) για το Δίκαιο Συνθηκών). Υποχρεώσεις *erga omnes*. Το διεθνές εθιμικό δίκαιο (προσδιορισμός – δεσμευτικότητα εθιμικού

κανόνα). «Hard» - «Soft» Law. [Επίσης, θα γίνει ανάθεση στους φοιτητές των θεμάτων παρουσιάσεων εντός τάξης και ορισμός ημερομηνίας παρουσίασης], (2 ώρες). [Υπεύθυνη: Καθηγήτρια Φωτεινή Παζαρτζή], [Διαλέκτης: Δρ Ελένη Μίχα].

2. **Ανάλυση βασικών εννοιών μαθήματος από τη σκοπιά του Δημόσιου Διεθνούς Δικαίου» (συνέχεια) – Βασικές αρχές/έννοιες του Διεθνούς Ποινικού Δικαίου (συνέχεια). Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια / Δικαιοδοτικά Όργανα.** Η ατομική ποινική ευθύνη. Τα Δικαστήρια της Νυρεμβέργης και του Τόκυο. Τα Ad Hoc Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια (ICTY – ICTR), (2 ώρες). [Υπεύθυνη: Καθηγήτρια Φωτεινή Παζαρτζή], [Διαλέκτης: Δρ Ελένη Μίχα].
3. **Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (ΔΠΔ).** Το Καταστατικό του ΔΠΔ. Το πεδίο αρμοδιότητας του ΔΠΔ. Οι ποινικοί κανόνες του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Αρχή της συμπληρωματικότητας. Αρχή της επικουρικότητας. Η αρχή της εδαφικότητας. η ερμηνεία περί των ανωτέρω αρχών που δίδεται στο αρθρ. 17 του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Τα διεθνή εγκλήματα κατά το ΔΠΔ (αναλυτική εξέταση στο επόμενο σεμινάριο). Νομολογία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Εσωτερικό Δίκαιο και ΔΠΔ (Ν. 3003/2002 περί κυρώσεως του Καταστατικού του ΔΠΔ, και Ν. 3948/2011 περί προσαρμογής των διατάξεων του εσωτερικού δικαίου προς τις διατάξεις του Καταστατικού του ΔΠΔ), (2 ώρες). [Υπεύθυνη: Καθηγήτρια Φωτεινή Παζαρτζή], [Διαλέκτης: Δρ Ελένη Μίχα].
4. **Διεθνή Εγκλήματα.** Διεθνή εγκλήματα (γενικώς). Διεθνή εγκλήματα που υπάγονται στη δικαιοδοσία του ΔΠΔ. Διεθνή εγκλήματα οικουμενικής δικαιοδοσίας, (2 ώρες). [Υπεύθυνη: Καθηγήτρια Φωτεινή Παζαρτζή], [Διαλέκτης: Δρ Ελένη Μίχα].
5. **Διεθνές Ποινικό Δίκαιο: ΟΗΕ, ΕΕ (ΔΕΕ) – ΣτΕ (ΕΛΛΑ).** ΟΗΕ: UN Transitional Justice (Report of the Secretary-General to the UN Security Council, “*The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies*”, 23 August 2004, UN doc. S/2004/616 και νεότερες εξελίξεις). UN/ILC: Το έργο της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου. ΕΕ: Οι ποινικής φύσεως κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. ΕΕ: Η θέσπιση ενός *ευρωπαϊκού ne bis in idem* μετά τη Συνθήκη Σένγκεν και ιδιαιτέρως μετά της συνθήκη της Λισαβόνας. ΕΕ και ΣτΕ: Σύγκριση νομολογίας του πρώην Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) και νυν ΔΕΕ, και του ΕυρΔΔΑ ως προς την έννοια της ποινικής κατηγορίας και συνακόλουθα της ποινικής κύρωσης, (2 ώρες). [Υπεύθυνη: Καθηγήτρια Φωτεινή Παζαρτζή], [Διαλέκτης: Δρ Ελένη Μίχα].
6. **Κατηγοριοποίηση του Διεθνούς Δικαίου Ένοπλων Συρράξεων (Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου): Το Δίκαιο «πριν», «κατά» και «μετά» τον «πόλεμο» (*Jus ad Bellum– jus in bello – Jus post bellum*).** Κωδικοποίηση - Πηγές του Διεθνούς Δικαίου Ένοπλων Συρράξεων.. Διαμόρφωση/Εξέλιξη και Κατηγοριοποίηση του ΔΔΕΣ, (2 ώρες). [Υπεύθυνη: Καθηγήτρια Φωτεινή Παζαρτζή], [Διαλέκτης: Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεψιού].

7. **Το Δίκαιο της «Χάγης» (Νόμιμα «μέσα» και «μέθοδοι» διεξαγωγής πολέμου από εμπόλεμους), και το Δίκαιο της «Γενεύης» (Η Ανθρωπιστική προστασία των αμάχων/μη εμπόλεμων). Γενική επισκόπηση διεθνούς συμβατικού πλαισίου ΔΔΕΣ.** Το Δίκαιο της «Χάγης» (Νόμιμα «μέσα» και «μέθοδοι» διεξαγωγής πολέμου από εμπόλεμους). Ανάλυση βασικών παραμέτρων του Δικαίου της Χάγης. Το Δίκαιο της «Γενεύης» (Η διεθνής ανθρωπιστική προστασία αμάχων και/ή των «*hors de combat*») – Το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο (ΔΑΔ) (συμπληρωματικά με εκτενή ανάλυση στην επόμενη σεμιναριακή Διάλεξη Νο 8), (2 ώρες). [Υπεύθυνη: Καθηγήτρια Φωτεινή Παζαρτζή], [Διαλέκτης: Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεψιού].
8. **Το Δίκαιο της «Γενεύης»: Η διεθνής ανθρωπιστική προστασία αμάχων και/ή των «*hors de combat*».** Το πεδίο εφαρμογής του πλαισίου του ΔΑΔ. Η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού. Επιμέρους Νομικά ζητήματα, (2 ώρες). [Υπεύθυνη: Καθηγήτρια Φωτεινή Παζαρτζή], [Διαλέκτης: Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεψιού].
9. **Δίκαιο της Κατοχής: Νομικά και επιχειρησιακά ζητήματα περί την κατοχή, νομολογία, case studies.** (Προσδιορισμοί - προϋποθέσεις – κριτήρια κατοχής. Το νομικό πλαίσιο.. Δικαιώματα και υποχρεώσεις Δύναμης Κατοχής – αμάχων. Η άσκηση αποτελεσματικού ελέγχου, ως κριτήριο ή προϋπόθεση αρμοδιότητας, και επαγωγικά ευθύνης κράτους, σε περιπτώσεις κατοχής. Επισκόπηση συναφούς διεθνούς νομολογίας. εθνική/διεθνή νομολογία σε υποθέσεις περιπτώσεων εξωεδαφικής στρατιωτικής δράσης κρατικών οργάνων / μελών στρατιωτικής Δύναμης ως Δύναμη Κατοχής. Case studies περί την κατοχή, (2 ώρες). [Υπεύθυνη: Καθηγήτρια Φωτεινή Παζαρτζή], [Διαλέκτης: Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεψιού].
10. **Η εξέλιξη του ΔΔΕΣ/ΔΑΔ μέσω της Νομολογίας των Διεθνών και Εθνικών Δικαιοδοτικών Οργάνων και των Εκθέσεων Διεθνών Επιτροπών. Σχέση ΔΑΔ και Διεθνούς Δικαίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το ΔΔΕΣ στα εθνικά Στρατιωτικά Εγχειρίδια.** Διεθνείς Δίκες. Εθνικές Δίκες. Εκθέσεις Διεθνών Επιτροπών Έρευνας / Διερεύνησης, Διεθνών Αποστολών «Fact Finding», Διεθνών Οιονεί Δικαιοδοτικών Οργάνων. Το πλαίσιο προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου μέσω της ΕυρΣΔΑ, κατά τη διάρκεια σύρραξης, (2 ώρες). [Υπεύθυνη: Καθηγήτρια Φωτεινή Παζαρτζή], [Διαλέκτης: Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεψιού].
11. **Παρουσίαση Εργασιών Φοιτητών–** Συνεδρία I (στο πλαίσιο του «Διεθνούς Ποινικού Δικαίου», Διαλέξεις 1-5.), (2 ώρες). [Υπεύθυνη: Καθηγήτρια Φωτεινή Παζαρτζή], [Διαλέκτης: Δρ Ελένη Μίχα].
12. **Παρουσίαση Εργασιών Φοιτητών–** Συνεδρία III (στο πλαίσιο της «Διεθνούς Δικαίου Ενόπλων Συρράξεων, Διαλέξεις 6-10.), (2 ώρες). [Υπεύθυνη: Καθηγήτρια Φωτεινή Παζαρτζή], [Διαλέκτης: Υπ. Διδ. Γεώργιος Ανεψιού].
13. **ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ [ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ]**
 - α) Η βαθμολόγηση των εργασιών (ποσοστό συμμετοχής στην διαμόρφωση της τελικής βαθμολογίας), προστιθεμένου του βαθμού των γραπτών

εξετάσεων και εξαγομένου του μέσου όρου αυτών θα ανακοινούται στους ενδιαφερομένους ως τελική βαθμολογία του μαθήματος.

β) Ο προσδιορισμός του ποσοστού συμμετοχής της εργασίας ανακοινούται στους σπουδαστές από τους διδάσκοντες ενός εκάστου των μαθημάτων. Πάντως το εύρος του ποσοστού αυτού ορίζεται μεταξύ 30%-40% κατά την κρίση του υπευθύνου του μαθήματος.

Ενδεικτική αρθρογραφία/βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Γάγγας Διονύσης, *Το Καθεστώς των αιχμαλώτων πολέμου*, Ι. Σιδέρης, 2008.
- _____, *Εισαγωγή στο διεθνές δίκαιο των ενόπλων συγκρούσεων*, Ι. Σιδέρης, 2008.
- Γιόκαρη Άγγελος – Παζαρτζή Φωτεινή, *Εθνική και διεθνής ποινική καταστολή των διεθνών εγκλημάτων*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012..
- Κούφα Κ., Παζαρτζή Φ. (επιμ.), *Η διεθνής ποινική δικαιοσύνη ως μηχανισμός επιβολής του διεθνούς δικαίου*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007.
- Μαγκλιβέρα Κ. – Αντωνόπουλου Κ. (επιμ.), *Δίκαιο Διεθνούς Κοινωνίας*, Β' έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014.
- Μαρούδα Μ., *Μέτρα Εφαρμογής του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου στην Ελλάδα*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2000.
- _____, *Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία και η συμβολή του στην εξέλιξη του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, ιδίως ως προς τα εγκλήματα πολέμου, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας*. Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2001.
- _____, *Η διεθνής ευθύνη για παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, Η ατομική και διεθνής ευθύνη σε κίνηση*, Εκδ. Αντ.Ν. Σάκκουλα, 2006.
- Μαρούδα Μ. Ντ., [Ανθρωπιστικό Δίκαιο των Ενόπλων Συρράξεων](#), Κεφάλαιο 17, σε συλλογικό Τόμο των Κ. Μαγκλιβέρα, Κ. Αντωνόπουλου (επιμ.), *Δίκαιο Διεθνούς Κοινωνίας*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014.
- _____, *Περί του ανθρωπιστικού χώρου τον 21ο αιώνα: Ανάδυση και διαστάσεις του νομικού πλαισίου για νόμιμη και αποτελεσματική ανθρωπιστική δράση*, Εκδ. Ι. Σιδέρης, 2012.
- Παζαρτζή Φωτεινή, *Η ποινική καταστολή στο διεθνές δίκαιο. Η διεθνής ποινική δικαιοσύνη στη σύγχρονη εποχή*, Σάκκουλας, Αθήνα, 2007.
- _____, «Η κωδικοποίηση του δικαίου της διεθνούς ευθύνης από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών», στο Α. Γιόκαρη, Φ. Παζαρτζή (επιμ.), *Η διεθνής ευθύνη των κρατών στα Άρθρα της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου, στη διεθνή νομολογία και βιβλιογραφία*, Σειρά Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής (Διευθυντής: Εμμ. Ρούκουνας), τ. 5, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2004, σσ. 15-27.
- _____, «Διεθνοποιημένα ποινικά δικαιοδοτικά όργανα: μια «μεταβατική» ποινική δικαιοσύνη;» στο: Κ. Κούφα, Φ. Παζαρτζή (δ/ση έκδ.), *Η διεθνής ποινική δικαιοσύνη ως μηχανισμός επιβολής του διεθνούς δικαίου*, Ινστιτούτο Διεθνούς Δημοσίου Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων & Ένωση Διεθνούς Δικαίου – Ελληνικός κλάδος της International Law Association, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σς. 83-111.

- _____, «Η διεθνής ευθύνη κράτους για ενέργειες της δικαστικής εξουσίας», *Ευρωπαϊών Πολιτεία*, 2007/2, σσ. 457-472.
- _____, «Η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου ενώπιον διεθνών ποινικών δικαστηρίων», στο Φ. Σπυρόπουλος (επιμ.), *Εκδίκηση εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας*, Αθήνα, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2008, σσ. 53-74.
- Περράκης, Στέλιος, *Η πολεμική κατοχή στο σύγχρονο διεθνές δίκαιο*, Σάκκουλας Αντ. Ν. 1990.
- _____, (επιμ.), Ουδέν μονιμότερο του προσωρινού, Καταστάσεις Στρατιωτικής Κατοχής και Διεθνές Δίκαιο, ΕΚΕΚΔΑΑΔ, Όστρια.
- _____, *Διαστάσεις της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, 2013.

Ξενόγλωσση

- Benvenisti, [Eyal, The International Law of Occupation, Princeton / Oxford University Press, pp. 3-31.](#)
- Bouvier, Antoine, Langholtz, Harvey J., *International Humanitarian Law and the Law of Armed Conflict*, Peace Operations Training Institute, διαθέσιμο στη δνση http://cdn.peaceopstraining.org/course_promos/international_humanitarian_law/international_humanitarian_law_english.pdf.
- Carsten Stahn, «Jus ad bellum», 'jus in bello' . . . 'jus post bellum'? – Rethinking the Conception of the Law of Armed Force», *The European Journal of International Law* (EJIL), Vol. 17 No. 5, 2006, pp. 921–943.
- Dillissen and G.J. Tanja, *Humanitarian Law of Armed Conflict: Challenges Ahead* (1991).
- Dinstein, Y., *The Conduct of Hostilities under the Law of International Armed Conflict* (2nd edn, CUP, 2010).
- Doswald, L., Beck, *San Remo Manual on International Law Applicable to Armed Conflicts at Sea* (1995).
- Fleck, D. (ed), *The Handbook of Humanitarian Law in Armed Conflicts*, (3rd edn, OUP, 2013).
- Hans-Peter Gasser, «*International humanitarian law and the protection of war victims*», Extract from "International Humanitarian Law: an introduction", Henry Dunant Institute, Geneva/Paul Haupt Publishers, Bern, 1993. Updated by the author in November 1998, 30-11-1998, (<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jm93.htm>).
- Green, L. C., *The Contemporary Law of Armed Conflict*, 3rd edn MUP, 2008.
- McLaughlin, D., *International Criminal Tribunals: A visual overview*, Leiner Center for International Justice, 2013, at <http://www.leitnercenter.org/files/News/International%20Criminal%20Tribunals.pdf>
- Kolb R., Hyde R., *An Introduction to the International Law of Armed Conflicts* (Hart, 2008).
- Lowe, V., *International Law*, Oxford UP, 2007.
- Marouda. M.D, «Application of IHL in contemporary armed conflicts: is it 'simply' a questions of facts?», in Perrakis St- Marouda M.D. (eds), *Armed conflicts and international humanitarian law, 150 years after Solferino, Acquis and prospects*, Ed. Ant.N. Sakkoulas –Bruylant, 2009, 201-241.

- _____, «The prosecution of genocide before National Courts: Law and Politics revisited», in A. Yotopoulos –Marangopoulos, Ph. Pazartzis (eds), *Le genocide revisite –Genocide revisited*, Ant.N. Sakkoulas –Bruylant, 2010, 93-123.
- Perrakis St, «L’ application des droits de l’ home en temps de conflit arme et leur articulation avec le droit international humanitaire: etat de la question et aspects jurisprudentiels», in Perrakis St- Marouda M.D. (eds), *Armed conflicts and international humanitarian law, 150 years after Solferino, Acwuis and prospects*, Ed. Ant.N. Sakkoulas –Bruylant, 2009, 75-107.
- Pictet, J., (ed), *Commentary on the Geneva Conventions of 12 August 1949* (1952–60), (Pictet, *Commentary*).
- Roberts, Adam, *What is Military Occupation*, 55 BYIL 249 (1985)¹.
- Roberts, Adam and R Guelff, *Documents on the Laws of War*, (3rd edn 2000) (Roberts and Guelff, *Documents*).
- Rowe, P.J., (ed), *The Gulf War 1990–91 in International and English Law* (1993) (Rowe, *Gulf War*).
- Sandoz, Y., Swinarski, C., and Zimmermann, B., (eds), *Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949*, (1987), (ICRC *Commentary*).
- Sassoli, M. and A. A. Bouvier (eds), *How Does Law Protect in War,?* (1999).
- Schindler, D., ‘Transformations in the Law of Neutrality Since 1945’ in AJM Dillessen and GJ Tanja, *Humanitarian Law of Armed Conflict: Challenges Ahead* (1991).
- Schmitt, Michael N., «Military Necessity and Humanity in International Humanitarian Law: Preserving the Delicate Balance» (May 4, 2010). *Virginia Journal of International Law*, Vol. 50, No. 4, p. 795, 2010. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1600241>
- Solis G. D., *The Law of Armed Conflict: International Humanitarian Law in War* (2010, CUP).

Διεθνής Νομολογία (ενδεικτική)

- ICJ Nicaragua vs USA (1986)
- ICJ Advisory Opinion, Legal Consequences of the Construction of a Wall In the Occupied Palestinian Territory (2004)

Κείμενα

- US White Paper on «targeted killing, Lawfulness of a Lethal operation directed against a US citizen Who is a Senior Operational Leader of AL Qaida or an associated Force», Feb. 2013, http://msnbcmedia.msn.com/i/msnbc/sections/news/020413_DOJ_White_Paper.pdf
- UK Ministry of Defence, *Manual of the Law of Armed Conflict*, Oxford UP, 2004.

Διαδικτυακές Πηγές

- International Committee of the Red Cross: <http://www.icrc.org/>

¹ <https://web.law.columbia.edu/sites/default/files/microsites/gender-sexuality/Roberts%20What%20is%20Military%20Occupation.pdf>

- International Review of the Red Cross: <http://www.icrc.org/eng/resources/international-review/index.jsp>
- International Law Department, US Naval War College: <http://www.usnwc.libguides.com/LOAC-IHL>
- International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia: <http://www.icty.org/>
- United Nations War Crimes Commission Law Reports of Trials of War Criminals (LRTWC): http://www.loc.gov/rr/frd/Military_Law/law-reports-trials-war-criminals.html